

STORTINGET

Innst. 176 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
frå utanriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:69 S (2022–2023)

Innstilling frå utanriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Hege Bae Nyholt og Geir Jørgensen om å stanse eksport av våpen, forsvarsmateriell og flerbruksvarer til Qatar

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet blir det fremja følgjande forslag:

1. Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse utstedelse av nye eksporttillatelser for A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer med Qatar som kjøper.
2. Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse utførsel av A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer til Qatar som dekkes av eksisterende tillatelser.
3. Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av menneskerettslige og demokratiske forhold før nye tillatelser gis for eksport av A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer til Qatar.»

Ein viser til dokumentet for ei nærare utgreiing om forslaga.

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, frå

Høgre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og leiaren Ine Eriksen Søreide, frå Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, frå Framstegspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, frå Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, frå Raudt, Bjørnar Moxnes, frå Venstre, Guri Melby, og frå Kristeleg Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til Representantforslag 69 S (2022–2023) om å stanse eksport av våpen, forsvarsmateriell og flerbruksvarer til Qatar.

Komiteen merkar seg at det er utstrekke brot på menneskerettane i Qatar, og at mange gjestearbeidarar mista livet under bygginga av stadion til fotball-VM i 2022. Komiteen meiner det er avgjerande at det internasjonale samfunnet utøver press på styresmaktene i Qatar for å betre situasjonen og trygge demokrati og menneskerettar i landet.

Komiteen viser til at eksport av norske våpen og anna forsvarsmateriell skal skje på grunnlag av eit strengt eksportkontrollregime. Komiteen merkar seg at våpeneksporten til Qatar har auka monaleg dei siste åra, og at Qatar var det landet Noreg eksporterte nest mest til i 2021.

Komiteen viser til statsrådens vurdering av representantforslaget, der det blir peika på at søknadar om lisens for våpeneksport blir avslått dersom det er openberr fare for at det aktuelle militære utstyret kan bli brukt til intern undertrykking, til å krenke menneskerettane eller til å begå alvorlege brot på internasjonal humanitærrett.

Komiteens flertall, medlemene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser til at dagens norske ek-

sportkontrollregelverk er strengt og tydelig, og samtidig gir norsk forsvarsindustri helt nødvendig forutsigbarhet. Disse medlemmer viser til at regelverket bygges på Stortingets 1959-vedtak, 1967-vedtak og 1997-vedtak. I tillegg er det viktig at retningslinjene gir åpenhet om de vurderinger og hensyn som gjelder. Det praktiseres en streng «føre-var-linje» innenfor rammen av eksportkontrollregelverket og relevante retningslinjer.

Disse medlemmer viser til at spørsmålet om å gi lisens til eksport av norsk forsvarsmateriell i alle saker er gjenstand for grundige, løpende vurderinger i Utenriksdepartementet. Disse medlemmer understreker at det til enhver tid er regjeringens ansvar å vurdere hvilke konsekvenser disse vurderingene får, og om det gis eksportlisens i det enkelte tilfelle.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at Solberg-regjeringen ved flere anledninger strammet inn praktiseringen av eksportkontrollregelverket, jf. Meld. St. 35 (2020–2021):

«Det utvises særlig årvåkenhet og en «føre-var» tilnærming når det gjelder eksport av forsvarsmateriell til land som har militært engasjement i Jemen. I 2017 besluttet Utenriksdepartementet å suspendere gyldige lisenser for A-materiell (våpen og ammunisjon) til De forente arabiske emirater. Suspensjonen gjelder fortsatt, og nye eksportlisenser av A-materiell til landet vil ikke bli innvilget. Også terskelen for å avslå lisenser for B-materiell og flerbruksvarer til militær bruk til land som deltar i militære operasjoner i Jemen, er svært lav. Beslutningen er et uttrykk for en streng «føre var»-linje fra norsk side. Når det gjelder Saudi-Arabia, står Norge i en annen situasjon enn mange andre land fordi eksport av våpen og ammunisjon til landet aldri har blitt godkjent. I 2018 besluttet Utenriksdepartementet at det heller ikke skal gis nye lisenser for eksport av B-materiell eller flerbruksvarer for militær bruk til Saudi-Arabia.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti deler forslagsstillernes bekymring for menneskerettighetssituasjonen i Qatar. Disse medlemmer anser videre at utenriks- og forsvarskomiteens innstilling til regjeringens eksportkontrollmelding er den best egnede anledningen til å foreslå endringer eller andre tiltak knyttet til regjeringens håndhevelse av prinsippene for eksport av forsvarsmateriell, hvis sentrale vedtak er Stortingets vedtak av 1959, 1967 og 1997. I denne forbindelse viser disse medlemmer til forslagene fremmet i innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2021, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid, jf. Innst. 24 S (2022–2023). Her ble det foreslått at Stortinget skulle be regjeringen

«setta ned eit breitt samansett offentleg utval som skal gjera ein heilskapleg gjennomgang av det norske

eksportkontrollregimet, både regelverket og den forvaltningsmessige sida, for å sikra reell og etterprøvbar etterleving av Stortingets 1959-vedtak og 1997-presisering og av internasjonale forpliktingar. I tillegg skal utvalet vurdere om det er behov for fleire presiseringar, i tråd med norske folkerettslege, humanitærrettslege og menneskerettslege forpliktingar.»

og vidare at

«Stortinget ber regjeringa gje Stortinget ein garanti for at det ikkje skal eksporterast forsvarsmateriell og fleirbruksvarer til landa som deltar i krigføring i Jemen, på bakgrunn av føre-var-prinsippet om å unngå at norske varer bidreg til brot på folkeretten.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener Norge i sin våpeneksportpolitikk må skue ut over hva hvert våpensystem konkret kan bli brukt til, og også se hen til signaleffekten av den samlede, norske eksporten til hvert enkelt land.

Disse medlemmer viser til at Qatar står i en særstilling blant landene som regjeringen i dag tillater eksport til. Som det framgår av Meld. St. 14 (2021–2022), økte eksporten av forsvarsmateriell til Qatar med 910 millioner bare i 2021, slik at Qatar har gått fra å ikke importere norsk forsvarsmateriell til å bli Norges nest største kunde på bare 3 år. Økningen sammenfaller med en generell, eksplosjonsartet vekst i norske investeringer og økonomisk samkvem med Qatar.

Det autoritære regimet i Qatar har videre investert store summer i å være vertskap for fotball-VM og i prosessen fått økt internasjonal oppmerksomhet på sine systematiske brudd på menneskerettighetene og grunnleggende demokratiske rettigheter. Disse medlemmer vurderer det slik at disse investeringene vil være en suksess for regimet hvis ikke det kritiske søkelyset følges opp med håndgripelige konsekvenser, og arrangementet tvert imot bare munnert ut i økonomisk og militær gevinst.

Disse medlemmer viser til at Qatar deltok i krigen i Jemen inntil landet ble presset ut av koalisjonen ledet av Saudi-Arabia i 2017, en krig som ifølge FN har krevd rundt 377 000 menneskeliv, og at Qatar fortsatt involverer seg i andre konflikter i Midtøsten. Disse medlemmer viser til at FNs våpenhandelsavtale (ATT) forplikter Norge til å vurdere fremtidig risiko for at norskprodusert materiell kan bli brukt i strid med Norges internasjonale forpliktelser.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av menneskerettslige og demokratiske forhold før nye tillatelser gis for eksport av A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer til Qatar.»

Komiteens medlem fra Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse utstedelse av nye eksporttillatelser for A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer med Qatar som kjøper.»

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse utførsel av A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer til Qatar som dekkes av eksisterende tillatelser.»

Forslag frå mindretal

Forslag frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av menneskerettslige og demokratiske forhold før nye tillatelser gis for eksport av A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer til Qatar.

Forslag frå Raudt:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse utstedelse av nye eksporttillatelser for A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer med Qatar som kjøper.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse utførsel av A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer til Qatar som dekkes av eksisterende tillatelser.

Tilråding frå komiteen

Tilrådinga frå komiteen blir fremja av medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Høgre, Senterpartiet, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til representantforslaget og til det som står ovanfor, og rår Stortinget til å gjere følgjande

vedtak:

Dokument 8:69 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Hege Bae Nyholt og Geir Jørgensen om å stanse eksport av våpen, forsvarsmateriell og flerbruksvarer til Qatar – blir ikkje vedteke.

Oslo, i utanriks- og forsvarskomiteen, den 7. februar 2023

Ine Eriksen Søreide

leiar

Ingrid Fiskaa

ordførar

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Stortinget
Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide
Adresse
0026 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

-

09.01.2023

**Uttalelse fra Utenriksdepartementet ifm Dokument 8:69 S (2022-2023) –
Representantforslag om «å stanse eksport av våpen, forsvarsmateriell og
flerbruksvarer til Qatar» (Dok 8:69 S).**

Norsk eksport av våpen eller annet forsvarsmateriell skjer på grunnlag av et strengt eksportkontrollregime.

Alle land som er godkjent som mottakere av forsvarsmateriell er vurdert grundig og individuelt innenfor rammen av Utenriksdepartementets retningslinjer.

Hvis vi vurderer at det er en åpenbar fare for at det aktuelle militære utstyret kan bli brukt til intern undertrykking, til å krenke menneskerettighetene eller til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett, vil lisenssøknaden bli avslått, jf. Retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, samt teknologi og tjenester for militære formål av 28. februar 1992 punkt 2.3.

Hilsen

Anniken Huitfeldt
Utenriksminister